

היהדות מציגה עולם ערכים שונה. בעולם הערכים הזה תופסת המשפחה מקום מרכזי. אם אתה עסוק רק בעצמך, אינך יכול להיות קדוש ואתה תקוע בחוסר סיפוק תמידי. בני האדם שבקרבך והזקוקים לך, הם המכריחים אותך לצאת מעצמך ובכך הם מאפשרים לך להתעלות ולהתקדש. כשאתה מתנהג איתם בחסד, כשאתה מיטיב עימם, אתה מעלה את ניצוצות הקדושה המסתתרים אצלכם, אתה נעשה קדוש יותר. ככל שאותם בני אדם קרובים אליך יותר וזקוקים לך יותר, לחסד שאתה עושה איתם יש ערך גדול יותר והקדושה שמתגלה היא גדולה יותר. ומי יותר קרוב אליך ומי יותר זקוק לך מאשר בני משפחתך?

יהודי יכול להיות חיים של קדושה. יהודי יכול לקיים "שויתי ה' לנגדי תמיד", הוא יכול לחוש את מציאות ה' בכל חיו, בכל מה שהוא עושה. הבסיס של חיים מאושרים כאלה הוא חיי משפחה בריאים. אנו יכולים לחוש את הקדושה במשפחה שלנו, כי המשפחה היהודית מבוססת על הקדושה. כשאישה יהודי מתחתן עם אישה, הוא מקדש אותה, החתונה היא קידושין. בשבת אנו עושים יחד קידוש. כשמישהו מהמשפחה נפטר, אנו אומרים קדיש. המשפחה שלנו מאפשרת לנו לחוש קדושה בחיים. זוהי תחושה נפלאה. כשאנו חשים קדושה, אנו יודעים שלחיים שלנו יש טעם. נדמה לנו לפעמים שהמשפחה מגבילה אותנו ואינה מאפשרת לנו לצמוח ולפרוח, אולם זוהי אשליה מתעתעת. האמת היא, שכל צמיחה משמעותית בחיינו, כל גילוי של הקדושה שיש בעצמנו, יכולה להתרחש רק על הבסיס של נאמנות למשפחה שלנו. זוהי המשפחה שלנו ש"מכריחה" אותנו להיות מוסריים, להיות קדושים ולהיות מאושרים.

הפסוקים הראשונים של הפרשה מכניסים אותנו לאווירה מרוממת: "דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם, 'קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוקיכם'". אנו קוראים את זה ומרגישים את עצמנו עליונים וקדושים, כמו מלאכים בשמיים. ואז אנו ממשיכים אל הפסוק הבא - "איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו אני ה' אלוקיכם". בבת אחת מנחיתים עלינו שתי מצוות מעשיות קשות, מורא אב ואם ושבת, ואנו עלולים לחוש נפילה משמי השמיים אל תחתיות ארץ, מעולם הקדושה העליון הנפלא אל ההתמודדות היום-יומיות הקשות של מערכות יחסים מורכבים וטעונונים עם ההורים ועם כל הררי הררים ופרטי פרטים של הלכות שבת. מה קורה כאן?

ואז אנו שמיים לב שהסיומות של שני הפסוקים האלה, השונים כל-כך, הוא זהה: "אני ה' אלוקיכם". אני ה', שמדבר אתכם על דברים נשגבים ומרוממים של קדושה והתעלות, הוא אותו ה' שמצווה אתכם לנהוג באופן מוסרי, על פי התורה, כבני אדם שחיים חיים מעשיים על פני האדמה. המקור הוא אותו מקור. אין הפרדה בין שמיים לארץ. השמיים והארץ אמנם נבדלים זה מזה, אולם הם אינם מנותקים זה מזה. הם מחוברים. אתה רוצה להגיע לשמיים? - תהיה בן אדם מוסרי כאן על הארץ, הן בדברים שבין אדם לחברו (היחס הנכון להורים, למשל) והן בדברים שבין אדם למקום (שמירת שבת).

המשפחה שלנו (הן משפחת המוצא - הורים, אחים ואחיות והן משפחת היעד - בן זוג וילדים) היא האמצעי העיקרי שדרכו אנו זוכים לקדושה. אין דרך אחרת. מדוע זה כך? משום שהמשפחה שלנו תובעת מאתנו את הדבר שלפעמים מאד קשה לנו לתת, אבל הוא - הוא המפתח אל חיים של קדושה והתעלות רוחנית. המשפחה שלנו דורשת מאתנו מחויבות. היא דורשת מאתנו מסירות. ההורים שלנו והילדים שלנו "מכריחים" אותנו להיות בני אדם. הם תובעים מאתנו להשתחרר מהשעבוד שלנו לרצונות האישיים שלנו ולקחת בחשבון את הצרכים שלהם. הם דורשים מאתנו להיות נאמנים להם. אם אנחנו עומדים במשימה הקשה הזו ומצליחים לפנות מקום בתוך עולם ה"אני" שלנו לצרכיו של הזולת - יהא זה אב זקן, בן זוג המבקש תשומת לב או תינוק הזקוק לטיפול - אם אנו מצליחים לקחת ברצינות את האתגר הזה, עלינו על המסילה של חיים יפים, חיים אנושיים, חיים קדושים. ה' אומר לנו: "קדושים תהיו כי קדוש אני". ה' אומר לנו, אני צמצמתי את נוכחותי האינסופית ובראתי את הקוסמוס. האם אתה מסוגל לעשות כמוני? האם אתה מסוגל לפנות מקום במיקרוקוסמוס הפרטי שלך לקיומו של אדם אחר? אם כן, אתה יכול להיות קדוש.

היהדות היא מונותאיסטית. היא אינה מאמינה בהפרדה בין ענייני העולם הזה לענייני הקדושה. ה' אלוקי השמים הוא גם אלוקי הארץ. הסולם של יעקב אבינו, ראשו הגיע לשמיים ומלאכי אלוקים היו עולים ויורדים בו, אבל הסולם לא ריחף באוויר. הסולם היה מונח על הארץ. הדרך אל הקדושה עוברת דרך התנהגות אנושית ישרה, בריאה ומוסרית. אינך יכול להיות מלאך לפני שאתה "מנטש".

כדי להיות קדוש, עליך לשמור על המשפחה שלך. רבותינו אף אומרים לנו שהחטא העיקרי של בני ישראל כאשר הם עבדו לעגל הזהב לא היה חטא של עבודה זרה, אלא של גילוי עריות. הם עבדו לעגל כי מה שהם רצו באמת היה להשתחרר מהעול של חיי משפחה נאמנים. אחרי מעמד הר סיני וקבלת עשרת הדברות הם ידעו שהעגל אין בו ממש. הם ידעו שה' הוא האלוקים. אבל היה להם קשה לקבל את כל ההגבלות החדשות על ההתנהגות המינית. הם קיבלו את התורה והתורה מצווה על נאמנות משפחתית, על חיים מונוגמים, על חינוך לכיבוש היצר, על מסגרות מוסריות של "עשה" ו"אל תעשה" בכל מה שקשור לחיי הזוגיות והמשפחה. היה להם קשה לקבל את זה והם ברחו אל העגל. העגל לא הציב בפניהם שום דרישות מוסריות. הרבה יותר קל לעבוד לעגל זהב מאשר לעבוד את ה'. העגל, כמו כל עבודה זרה, מאפשרת לאדם לחיות כמו בהמה, בלי שום הגבלות. הוא יכול לתת פורקן לכל המאוויים ולכל היצרים שלו, ללא שום צורך לרסן אותם, ללא דרישה לנאמנות אישית או למחוייבות כלשהי ביחסים בין אדם לחברו. לא פלא, אם כן, שבני ישראל נמשכו לעבודה זרה. הבעיה היחידה בחיים כאלה היא שאין בהם מוסר ואין בהם קדושה. היהדות, לעומת זאת, מאתגרת אותנו. היא מציבה בפנינו דרישות גבוהות ובכך היא פותחת לנו שער אל עולם אחר, עולם של יופי, שמחה, קדושה וטהרה.

מ

א

מקדש השבת, ישראל והזמנים

**"וידבר ה' אל משה
לאמור: דבר אל בני
ישראל ואמרת אליהם
מועדי ה' אשר תקראו
א(ו)תם מועדי קודש
אלה הם מועדי:
(ויקרא כג, א)**

בפרשת "אמור" אנו לומדים על כל מועדי השנה. בין השאר, מוסרת לנו התורה את הזמנים המדויקים של מועדי השנה השונים - פסח, שבועות, ראש השנה, יום כיפור, סוכות. המועד המצוין בראשונה הוא השבת. קשה להבין מדוע השבת רשומה בין המועדים, מכיוון שהשבת אינה כשאר מועדי השנה. זמנם של כל המועדים נקבע על ידי בית הדין של החכמים. בית הדין "מקדש" את החודש, כלומר - קובע אם החודש יהיה בן 29 או 30 יום וע"כ הוא קובע באיזה ימים יחולו המועדים השייכים לחודש הבא. למשל, החכמים סידרו את לוח השנה כך שיום כיפור אף פעם לא יחול ביום ראשון או ביום ששי. יתרה מכך, בית הדין מוסמך "לעבר" את השנה, לקבוע שהשנה היא מעוברת ויש בה 13 חודשים במקום 12. זה קורה שבע פעמים בכל תשע-עשרה שנים. למעשה, השנה העברית יכולה להתכווץ ולהתרחב בטווח שבין 353 ל-384 ימים, על פי קביעת חכמי בית הדין. יוצא, שלמרות שתאריכי המועדים מופיעים בתורה בפרוש, החכמים הם הקובעים מתי יחולו המועדים **למעשה**. לעומת זאת, זמנו של יום השבת הוא קבוע ואינו ניתן לשינוי. החל מהשבת הראשונה שלאחר בריאת העולם, כל שבעה ימים חל שבת. השבת היא מציאות טבעית

רוחנית קוסמית אובייקטיבית, שאינה תלויה באדם. איננו יכולים "לגעת" בשבת, להזיז אותה הנה והנה. השבת היא מחוץ לטווח דינו, מחוץ ליכולת ההשפעה שלנו. ה' שם בעולם חוקים פיזיקאליים וחוקים מוסריים קבועים ונצחיים, שאיש אינו יכול לשנותם. איננו יכולים לשנות את חוקי המשיכה או את חוקי התרמודינמיקה והאלקטרומגנטיות ואיננו יכולים לשנות את עשרת הדברות. אנחנו יכולים להתאים את עצמנו אליהם ולכוון את חיינו על פיהם, אולם איננו יכולים לשנות אותם. השבת מציינת את השליטה הבלעדית ואת כוחו המוחלט של ה' בעולם, שאין שום כוח בעולם שדומה לו.

היהודים מכונים "בני-ברית" משום שהיהדות מבוססת על הברית הנצחית בין ה' ובין עם ישראל. התואר "בני ברית" מתייחס לתפקיד שאנו, היהודים, ממלאים בשותפות עם ה' בתהליך הארוך של הבאת העולם הזה למצב האידיאלי שלו. המילה "מועד" קשורה למילה "ועד", שפירושה התכנסות משותפת, פגישה, כמו בועידה ובהתוועדות. המילה "מועד" רומזת גם למילה "ייעוד". המועדים מציינים את העבודה המשותפת של עם ישראל עם ה', את הפגישה שלנו איתו כדי להוציא אל הפועל את הייעוד האידיאלי של הבריאה, שזהו גם הייעוד של עם ישראל.

המועדים מציינים פגישות חשובות ומשמעותיות של עם ישראל עם ה' לאורך ההיסטוריה. חג הפסח, למשל, מציין את הפגישה שלנו עם ה' ביציאת מצרים. גם יום כיפור מציין מאורע היסטורי. זהו היום בו ה' סלח לנו על חטא העגל, ומאז זהו יום של סליחה וכפרה. ראש השנה מציין את יום יצירת אדם הראשון, שזהו גם היום שבו הוא חטא באכילה האסורה מעץ הדעת ושב ה' סלח לו על כך. מאז אנו מציינים ראש השנה כיום של התחלה חדשה.

אלה הם שני הצדדים ביחס שלנו אל ה'. מצד אחד, הוא טרנסנדנטי, גבוה ורחוק מאתנו במידה כזו שאינה מאפשרת לנו שום השגה בנוגע אליו. הוא השליט הבלעדי והכל-יכול על העולם ועל ההיסטוריה שלו. מצד שני, הוא מאפשר לנו דיאלוג אתו. אנו יכולים - ע"י התורה - לשמוע את מה שהוא רוצה לומר לנו ואנו מוזמנים - ע"י התפילה - לספר לו כל מה שאנו רוצים לומר לו. יתרה מכך, הוא גם מציע לנו להשתתף אתו בהנהלת העולם וההיסטוריה והוא אף מכבד את החלטות שלנו. קדושת יום הכיפורים חלה בעולם ביום שנקבע ע"י בית הדין כ-י' בתשרי ומי

שיעשה מלאכה באותו יום יעבור על איסור דאורייתא. חכמי בית הדין מחליטים באיזה יום יחול ט"ו בניסן, חג הפסח, ומי שאוכל חמץ באותו יום חייב כרת מן התורה! הקב"ה חותם על החלטות בית הדין של חכמי ישראל ונותן להם א-פריורי תוקף הלכתי מחייב.

לכן מופיעה השבת בראש רשימת המועדים. לפני שנתחיל לעבור על רשימת הפגישות שלנו עם ה' ונכיר את גודל ערכם של ישראל, חשוב שלא נאבד פרופורציה ונזכור תמיד את הצד השני של המטבע, שבסופו של דבר ה' הוא השליט הבלעדי על העולם. זהו גם תוכן הברכה המיוחדת שאנו אומרים כאשר אחד המועדים חל בשבת: "ברוך אתה ה', מקדש השבת, ישראל והזמנים". עכשיו אנו יכולים להבין את ההגיון של סדר הדברים בברכה. קודם כל שבת, אחר כך ישראל ואחר כך הזמנים. או כפי שמסבירה זאת הגמרא, השבת (כלומר, הקישור למקור האבסולוטי של המציאות) מקדשת את ישראל וישראל מקדשים את הזמנים. ה' מקדש את השבת בעצמו. קדושת השבת היא מוחלטת והיא נובעת ישירות מכוחו המוחלט של ה'. במקביל, ה' מקדש את ישראל ומוסר להם קדושה כל כך גדולה, הנותנת להם את היכולת לקדש בעצמם את המועדים. "ברוך מקדש השבת, ישראל והזמנים".

התורה הניחה לנו מידה של שיתוף פעולה ושקול דעת בקביעת ההלכה, אולם אין זה אומר שאנו יכולים לעשות עם ההלכה כל מה שאנו רוצים. אנו יכולים לשחק רק עם יום או יומיים באורך החודש, אנו יכולים לקבוע שנה מעוברת רק שבע פעמים בתשע-עשרה שנים. איננו יכולים להחליט שיותר נוח ונעים לנו לשבת בסוכה בעונה אחרת של השנה ולהזיז את חג הסוכות למקום אחר בלוח השנה. איננו יכולים לומר שמספיק יום אחד של ראש השנה ולוותר על היום השני. יש לנו מרחב תמרון להתאים את ההלכה אל מציאות החיים המשתנה, אולם המרחב הזה הוא מוגבל ומוגדר. בשנים האחרונות הופיעו ביהדות זרמים שונים שהרחיבו את תחום החופש האנושי בקביעת ההלכה אל מעבר לגבולות הנכונים. הם טוענים שהיהדות היא כל מה שהיהודים רוצים שהיא תהיה. כל מה שאנו צריכים לעשות הוא לשאול את האנשים איך הם רוצים לבטא את יהדותם ולפי זה לעצב את המסגרת ההלכתית. זהו, כמובן, אבסורד. למעשה זוהי התעלמות מהמימד ה"שבת" של היהדות, מהמקור המוחלט שלה ומהמסגרת הקבועה והבלתי ניתנת לשינוי של ההלכה

היהודית. בימי אליהו הנביא נמצאו רק 3000 איש שלא השתחוו לבעל. האם זה אומר שצריך היה ללכת על פי דעת הרוב ולעבוד עבודה זרה? היהדות אינה יצירה של היהודים. אכן, יש לנו חלק בעיצוב פני היהדות, אולם חלק זה יש לו גבולות. בשום אופן איננו יכולים להצדיק רצח או עבודה זרה או גילוי עריות. איננו יכולים לשנות את הלכות שבת. ישנם מצבים מיוחדים בהם מותרת חריגה מהקו הרגיל של חוקי התורה, למשל בזמן השואה, כשיהודים נרדפים ונמלטים היו צריכים לגנוב ירקות משדות של איכרים כדי לא למות ברעב. במצב כזה הם נהגו כשורה, אולם במצבי חיים רגילים אין שום הצדקה לגנוב. הברית שלנו עם ה' משמעה שיש לנו תפקיד למלא בעיצוב אורח החיים היהודי, אולם איננו יכולים לפרוץ את הגבולות או להצדיק כל מעשה.

זוהי כוונת הדברים בפסוק במופיע בפרשה: "וידבר ה' אל משה לאמור: דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם מועדי ה' אשר תקראו (או)תם מועדי קודש אלה הם מועדי". המילה "אותם" מופיעה בספר התורה בלי האות "ו" ולכן אפשר לקרוא אותה "אתם". רבותינו מסבירים, שהמסר הוא כזה: ה' אומר לישראל, **אתם** קובעים מתי יחולו המועדים. הזמנים שאותם **אתם** תקבעו למועדים - אלה הם מועדי, בהם תחול קדושת היום-טוב. ואילו בפסוק הבא כתוב "שבת היא לה' בכל מושבותיכם". השבת היא שונה מכל המועדים. בה אין לכם רשות לגעת, כאן אין אתם יכולים לשנות מאומה. השבת מסמלת את אותם דברים בחיים שאיננו יכולים לשנות. דווקא בגלל החידוש הגדול המופיע כאן, שניתנה לנו רשות לקבוע דברים בהלכה על פי שיקול דעתנו, דואגת התורה להזכיר את מצוות השבת כדי להבהיר לנו שהרשות הזו שניתנה לנו היא מוגבלת מאד ואל לנו להשתמש בה שלא כהלכה.

בהמשך הפרשה אנו לומדים על ספירת העומר: "וספרתם לכם ממחרת השבת". מהי ה"שבת" המוזכרת כאן? אנו יודעים שספירת העומר מתחילה במוצאי יום טוב הראשון של פסח. זאת אומרת שהמילה "שבת" מתייחסת כאן ליום-טוב. ואולם, בגלל שבתורה כתוב "שבת" ולא "יום-טוב" התחוללה מחלוקת גדולה בעם ישראל בנוגע לפירוש הפסוק הזה. הצדוקים טענו שהכוונה היא לשבת ממש ולפיכך ספירת העומר תתחיל תמיד במוצאי שבת של חג הפסח. החכמים טענו שהכוונה במילה "שבת" כאן היא ליום-טוב. לכאורה, טענתם של הצדוקים מתאימה יותר לפשט

הכתוב. מדוע סברו החכמים אחרת? העניין הוא שלמילה "שבת" ישנה משמעות נוספת, מלבד היום השביעי בשבוע. בלשון הקודש "שבת" פירושה גם "יום קדוש". למשל, גם יום הכיפורים מכונה בפרשתנו "שבת שבתון", למרות שהוא אינו חייב לחול ביום השביעי בשבוע. במלים "ממחרת השבת" משמעות המילה "שבת" היא יום קדוש, יום טוב. אולם עדיין יש לשאול, הרי התורה יכלה לחסוך את כל המחלוקת הקשה הזו ולכתוב "ממחרת חג הפסח". מדוע נקטה כאן התורה לשון דו-משמעית?

לקראת סוף הפרשה מזכירה התורה את הציווי להדליק את המנורה במקדש. למעשה, הציווי הזה הופיע כבר קודם בתורה, בחומש שמות. מדוע צריך לחזור על כך? ומה הקשר בין המנורה לסיפור המן, המופיע מיד לאחריו?

נראה שהתורה מלמדת אותנו כאן משהו מאד חשוב, הנוגע לעצם היחס שלנו אל הדת. בעולם האילי היחס אל הדת היה מבוסס על פחד. למוסר לא היתה דריסת רגל בעולם הדת. העבודה הדתית לא היתה אלא תשלום מס או כופר נפש לאלים. אם לא רצית שהאלים יכעסו עליך, יקחו את רכושך או יפגעו בגופך, היית צריך לעשות כל מה שהם מצווים. לא היה שום קשר בין ציווי האלים ובין אמות מידה מוסריות כלשהם. הכל התבסס על כוחם האימנטי של האלים. שם המשחק היה - פחד. זה קצת דומה לשליטה שיש לארגוני מאפיה במקומות מסוימים. אינך רוצה להיפגע? - שלם. כאלה היו הדתות האליליות. התורה אינה רוצה שנתייחס ככה אל הדת שלנו. ה' רוצה שנקיים את חוקי התורה משום שאלה הם חוקי האמת והצדק ולא משום שאנו פוחדים. פחד אינו יכול להיות הבסיס של היהדות. זה נכון שכוחו של ה' הוא בלתי מוגבל, אולם חשוב שנדע שה' משתמש בכוחו הגדול נגדנו רק כדי להעניש את מי שהתנהג בצורה בלתי מוסרית. הבסיס של היהדות אינו פחד אלא מוסר. ה' מעולם לא הבטיח לנו שאם נעשה טוב הוא יתן לנו כוח להתגבר על כל הצרות שלנו. היהדות אינה פוליטית ביטוח. היהדות רוצה לרומם את חיינו ולהאיר אותם.

לכן אנו קוראים על המנורה שוב מיד לאחר העיסוק בחגים, מכיוון שזהו גם התפקיד של החגים. חגי ישראל באו להאיר ולרומם את חיינו כך שנוכל להנות יותר מהחיים ואפילו מהצדדים החומריים של החיים. לכן, אחרי תיאור המנורה התורה מדברת

על המן, כי המן מייצג כאן את הצד החומרי של החיים. כן, אנו יודעים שה' הוא כל-יכול, שהוא כוח עליון. לכן אנו מציינים את השבת, אולם העיקר של יהדותנו אינו הפחד מכוחו של ה' אלא הרצון לחיות חיים טובים יותר. אנו יודעים שהיהדות מרוממת את חיינו והופכת אותם לאיכותיים יותר. היהדות מאפשרת לנו לפתח ולקיים קשר עשיר ומלא יותר עם משפחתנו, להבין טוב יותר את עצמנו ולחיות חיים של תוכן מוסרי והתעלות רוחנית. אמנם נוהגים לומר ש"קשה להיות יהודי", אולם זה נכון רק לגבי הצדדים החיצוניים של החיים. בכל מה שנוגע לעולם הפנימי, יהודי נהנה מחיים עשירים ומספקים, שנותנים לו אושר רב.

לכן כתבה כאן התורה "ממחרת השבת". המילה "שבת" מתייחסת כאן לכוחו הגדול של ה'. עם ישראל היו עבדים במצרים והם העתיקו מהמצרים את היחס האלילי אל הדת, יחס של פחד. כדי להכין את עם ישראל לקבלת התורה הם היו צריכים להשתחרר מהתדמית של ה' כראש מאפיה. הם היו צריכים להבין שהתורה שהם עומדים לקבל תרומם ותאיר את חייהם, תספק להם תוכן מוסרי ורוחני שימלא את חייהם באושר פנימי. ה' ישתמש בכוחו האדיר כדי לעזור להם לנהל חיים פנימיים עשירים וטובים יותר. לכן, רק "ממחרת השבת", אחרי שהם יבינו שביהדות יש יותר מאשר פחד, הם יוכלו להיות מוכנים לקבלת התורה, חמישים ימים לאחר מכן.

הר

מה מלמדת אותנו השבת

**"והארץ לא תימכר
לצמיתות כי לי הארץ
כי גרים ותושבים
אתם עמדי:"**
(ויקרא כה, כג)

בפרשת "בהר" אנו קוראים על השנה השביעית, שנת השמיטה. אחת לשבע שנים שובת היהודי החי בארץ ישראל ממלאכת האדמה ומניח לאדמה "לנוח". שנת השמיטה מכונה בפרשתנו "שבת", בדיוק כמו שמכונה היום השביעי בשבוע. מלבד אלו, המילה "שבת" משמשת בתורה גם בהתייחסות למועדים השונים - ראש שנה, יום כיפור, פסח, שבועות וסוכות - וגם, כפי שזה מופיע גם כן בפרשתנו, לשנת היובל.

ארבעת השימושים השונים של המילה "שבת" מלמדים אותנו ערך יהודי בסיסי. יום השבת השבועי הוא עבורנו יום מנוחה. ביום הזה איננו מייצרים מאומה, אלא נהנים ממה שייצרנו במהלך ששת ימי המעשה. ביום השבת איננו הופכים להיות בטלנים חסרי מעשה, אלא שאנחנו מפסיקים ליום אחד לכפות את רצוננו על עולם הטבע. ברור שקל יותר להדליק גפרור מאשר ללכת חצי שעה או יותר ברגל לבית הכנסת ובכל זאת הפעולה הראשונה אסורה בשבת והשניה מותרת, מכיוון שהפעולות המותרות והאסורות בשבת אינם פונקציה של מאמץ פיזי, אלא של התערבות בעולם הטבע. ביום השבת אנו מפסיקים לשנות את הטבע.

האדם הושם בבריאה וניתנו לו שני תפקידים - האדם היוצר והאדם המתווך. במשך השבוע אנו

מדגישים את התפקיד שלנו כיוצרים. האדם היוצר הוא בעל יכולת טכנולוגית והוא משתמש בה כדי לעצב את הטבע לנוחיותו ולצרכיו. בשבת אנו מושכים את ידינו מהעשייה החומרית ומבטאים את תפקידנו כמתווכים. ע"י השביתה שלנו ממלאכה בשבת אנו מבטאים מסר חשוב מאוד. אנו מכריזים שהערך שלנו כבני אדם אינו תלוי ביצרניות שלנו. בימי החול אנו רגילים שהסביבה מעריכה אותנו - ולפעמים אף אנחנו מעריכים כך את עצמנו - על פי מידת היצרניות שלנו, באיזו מידה אנו מספקים תוצרת ותפוקה זו או אחרת, כל אדם בתחום עיסוקו. אנחנו מרגישים טוב וגם זוכים לשבחים מהסביבה כאשר הצלחנו לבצע משהו במקום העבודה, אם עמדנו במשימה מעשית זו או אחרת. גם בבית זה כך. אנו מרגישים בעלי ערך כאשר הצלחנו לתקן מכשיר כלשהו שהתקלקל, כשהוספנו רהיט חדש וכדומה. יום השבת מזכיר לנו שהערך האמיתי שלנו כבני אדם הוא הרבה יותר מכך. הערך שלנו כבני אדם אינו תלוי בתפוקה שלנו, במה שאנו עושים, אלא במה שהננו. איננו מכוונות, שכל ערכם הוא ביכולת היצרנית שלהם. השביתה ממלאכה ביום השבת אומרת לי שאני ראוי ובעל ערך לא בגלל מה שאני עושה, אלא בגלל מה שאני. איני צריך לייצר בשביל להרגיש טוב, איני חייב תמיד לעשות משהו כדי להיות ראוי. ישנו ערך לעצם הקיום של האדם, ללא תלות ביכולת הייצור ובכושר המלאכה שלו. בשבת אנו מגלים שה' אוהב אותנו גם איננו יכולים לייצר. לאורך ההיסטוריה האנושית היו תרבויות שטענו שבני אדם שאינם יכולים לייצר אינם ראויים לחיות. היהדות והשבת מלמדות את העולם שהתפיסה הזו שגויה ושלכל אדם יש ערך עצמי, ללא תלות ביצרניות שלו.

המובן השני של המילה "שבת" הוא חג, יום-טוב. החגים השונים מציינים חוויות רוחניות שעברו על עם ישראל והשפיעו על התרבות שלו. פסח, שבועות וסוכות מציינים אירועים היסטוריים שבהם ה' השפיע על מהלך החיים של האומה כולה כקהילה אחת גדולה. החגים הללו מלמדים אותנו את חשיבותה של הקהילה, את העובדה שכל אחד מאתנו זקוק לקהילה כדי לקיים חיים רוחניים שלמים ואת זכותנו להקים קהילות שמטרתן להתקרב אל ה'. לא כל העולם מתייחס כך אל הקהילה. ברוסיה הסובייטית התייחסו לאנשים כאמצעי לשירות המדינה. לקהילה היתה זכות קיום רק אם שרתה את המטרות של הקומוניזם. גם הפאשיזם מתבסס

על הנחת היסוד שהיחיד והקהילה קיימים בשביל המדינה. כנגד כל הדעות הללו עומדת היהדות ומכריזה שהאדם אינו קיים בשביל משהו או משהו אחר מלבד ה' ורק אותו הוא נועד לשרת. כאשר אנו מכנים את המועדים "שבת" אנו מצהירים שהאדם נוצר כדי לשרת את ה' בלבד, לא בני אדם אחרים ולא אידיאולוגיות שנוצרו ע"י בני אדם.

המילה "שבת" מתייחסת גם לשנת השמיטה. כך כתוב בתחילת הפרשה: "כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם ושבתה הארץ שבת לה'. שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך ואספת את תבואתה ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ". בני ישראל מצווים כאן שמיד עם כניסתם לארץ הם יתחילו לספור את השנים ובכל שנה שביעית הם יצינו "שנת שבתון לארץ", שבה הם אינם זורעים ואינם קוצרים, אינם שותלים ואינם אוספים את הפירות. בעולם שבו עושרו וכוחו של אדם באו לילי ביטוי מוחשי בהיקף הקרקעות שהיו בבעלותו, שנת השמיטה, שבה צווה היהודי לשבות ממלאכת האדמה ולהפקיר את כל התנובה של שדותיו ומטעיו, העבירה מסר ייחודי וחשוב. בשנה השביעית יכול כל אדם להכנס לשדה ולאכול מהפירות, פשוט כאילו הוא בעל השדה. באותה שנה חלה גם שמיטת כספים וכל החובות הכספיים בין איש לרעהו נמחקים. השמיטה מלמדת אותנו שאיננו חיים רק לעצמנו ושאו אחרים גם לשלומם וטובתם של זולתנו. שנת השמיטה קובעת שהערכים העליונים והחשובים בחיים אינם ערכים חומריים כי אם ערכים רוחניים, שעלינו ללמוד לחלוק את עושרנו עם העני וחסר המזל, שכוחו של האדם הוא מוגבל וטוב שכך, שעלינו לזהות את גבולות היכולת שלנו, שאיננו יכולים לשעבד אנשים אחרים או לנצל את החולשה הכלכלית שלהם לטובתנו.

השימוש הרביעי של המילה "שבת" הוא בקשר לשנת היובל. כתוב בתורה: "וספרת לך שבע שבתות שנים שבע פעמים והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה". לאחר שהושלמה ספירה של שבע שנות שמיטה, אחת לחמישים שנה, חלה שנת היובל. כמו שהשנה השביעית, שנת השמיטה, היא ה"שבת" של השנים הרגילות, כך שנת היובל היא ה"שבת" של שנות השמיטה. הלכתית, שנת היובל היא שנת שמיטה נוספת (כך שאחת לחמישים שנה התקיימו שתי שנות שמיטה רצופות!), ובנוסף לכך התרחשו בה דברים נוספים, כפי שכתוב בפרשה.